

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทำการประเมินโครงการธนาคารโรงเรียน รวมทั้งศึกษา ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมการออมเงิน โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเปรียบเทียบนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีธนาคารโรงเรียนกับนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโรงเรียนที่มี ธนาคารโรงเรียน ว่ามีพฤติกรรมการออมเงินแตกต่างกันอย่างไร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้าน สถานการณ์ทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนที่มีธนาคารโรงเรียนและ นักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีธนาคารโรงเรียน ว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมเงินมาก น้อยเพียงใด 3) เพื่อศึกษาปัจจัยจิตลักษณะเดิมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนที่มีธนาคารโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีธนาคารโรงเรียน ว่ามีความเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการออมเงินเพียงใด 4) เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายและตัวทำนายที่สำคัญใน กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม และปัจจัยด้านลักษณะจิตตาม สถานการณ์กับพฤติกรรมการออมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนที่มีธนาคาร โรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีธนาคารโรงเรียน ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และ 5) เพื่อหาประเภทของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการออมเงินน้อย ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงในนักเรียนประเภท ต่างๆและหาปัจจัยเชิงเหตุของนักเรียนประเภทเหล่านั้น กรอบความคิดในการกำหนดตัวแปร ตามและสมมติฐานในการวิจัยมาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และทฤษฎีต้นไม้วัยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) นอกจากนี้ตัวแปรหลักในการวิจัยนี้ ยังมาจากทฤษฎีที่สำคัญอื่นๆ เช่น ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Ajzen & Fishbein, 1974) เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการธนาคารโรงเรียน และไม่เข้าร่วม โครงการธนาคารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 480 คน โดยนักเรียนเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ย 13 ปี 4 เดือน และมีผลการเรียนเฉลี่ย 2.81

การวิจัยความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlation comparative study) เรื่องนี้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปร 5 กลุ่ม ได้แก่ หนึ่ง กลุ่มลักษณะสถานการณ มี 4 ตัวแปร ได้แก่ การเข้าร่วมโครงการธนาคารโรงเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงิน และการเห็นแบบอย่างการออมเงินจากผู้อื่น สอง กลุ่มจิตลักษณะเดิม มี 4 ตัวแปร คือ สุขภาพจิตดี ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สาม กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณมี 2 ตัวแปร คือ ทศนคติที่ดีต่อการออมเงิน และ ความพร้อมที่จะออมเงิน สี่ กลุ่มตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการออมเงิน และ พฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นออม และ ห้ากลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคมภูมิหลังของนักเรียน ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียด

เครื่องมือวัดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า (Summated rating scales) โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจำนวน 6 แบบวัด โดยแบบวัดทุกชุดในงานวิจัยนี้ได้ถูกทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนชายและหญิงที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน และได้มีการหาคุณภาพรายข้อเพื่อคัดเลือกข้อที่มีมาตรฐานสูง ตลอดจนมีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละชุด (Reliability) ซึ่งมีค่าระหว่าง .70 ถึง .92

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 6 ข้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ได้แก่ หนึ่ง การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) เมื่อพบปฏิสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' จะถูกใช้ทดสอบ และ สอง การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) 2 แบบ ได้แก่ Enter, Stepwise การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้กระทำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอีก 16 กลุ่ม

ผลการวิจัยที่สำคัญมี 8 ประการ ดังนี้

ประการแรก ผลการประเมินโครงการธนาคารโรงเรียน ปรากฏว่า 1) นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เป็นผู้ที่มามีพฤติกรรมการออมเงินมากกว่า นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ผลเช่นนี้ปรากฏในกลุ่มนักเรียนชาย ($F = 17.20^{***}$) กลุ่มนักเรียนการศึกษาบิดาน้อย ($F = 4.43^*$) กลุ่มนักเรียนที่ได้รับค่าขนมน้อย ($F = 6.30^*$) และ 2) นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ มีพฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นออมมากกว่า นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ผลเช่นนี้ปรากฏในกลุ่มนักเรียนชาย ($F = 4.49^*$) และกลุ่มนักเรียนที่ได้รับค่าขนมน้อย ($F = 4.91^*$)

ประการที่สอง ตัวทำนายในชุดรวมจิตลักษณะและสถานการณ 7 ตัวแปร สามารถทำนาย 1) ทศนคติที่ดีต่อการออมเงิน ได้ 51.1% ในกลุ่มรวม และทำนายได้สูงสุด 56.4% ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก มีตัวทำนายโดยสรุปที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การเห็นแบบอย่างจากผู้อื่น ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และ สุขภาพจิตดี และ 2) ความพร้อมที่จะออมเงิน ได้ 53.9% ในกลุ่มรวม และทำนายได้สูงสุด

64.9% ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก มีตัวทำนายโดยสรุปที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การเห็นแบบอย่างจากผู้อื่น การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงิน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ประการที่สาม ตัวทำนายในชุดรวมจิตลักษณะและสถานการณ์ 9 ตัวแปร สามารถทำนาย 1) พฤติกรรมการการออมเงิน ได้ 31.9% ในกลุ่มรวม และทำนายได้สูงสุด 45.8% ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ มีตัวทำนายโดยสรุปที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมที่จะออม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ สุขภาพจิตดี และ 2) พฤติกรรมสนับสนุนการออมเงิน ได้ 37.9% ในกลุ่มรวม และทำนายได้สูงสุด 46.2% ในกลุ่มนักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาน้อย มีตัวทำนายโดยสรุปที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงิน การเห็นแบบอย่างการออมจากผู้อื่น ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล

ประการที่สี่ ตัวทำนายในชุดรวมจิตลักษณะ สถานการณ์ และพฤติกรรม รวม 11 ตัวแปร สามารถทำนาย สัดส่วนการออมเงิน ได้ 10.8% ในกลุ่มรวม และทำนายได้สูงสุด 27.2% ในกลุ่มนักเรียนที่มีอายุมาก มีตัวทำนายโดยสรุปที่สำคัญ คือ พฤติกรรมการออม และการเห็นแบบอย่างการออมเงินจากผู้อื่น

ประการที่ห้า กลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนา แยกตามพฤติกรรม คือ 1) พฤติกรรมการออมเงินน้อย ในกลุ่มนักเรียนหญิง 2) พฤติกรรมการสนับสนุนการออมเงิน ในกลุ่มนักเรียนชาย

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ มีดังนี้ 1) การพัฒนากลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมการออมเงินน้อยได้แก่ กลุ่มนักเรียนหญิง โดยควรพัฒนาความพร้อมที่จะออม และทัศนคติที่ดีต่อการออมเป็นอันดับแรก โดยให้ความรู้ถึงผลดีของการออมและผลเสียของการไม่ออมเงิน ตลอดจนทำให้นักเรียนรู้สึกพอใจที่จะออมเงินด้วยการชมหรือให้รางวัลผู้ที่ออมเงิน นอกจากนี้ควรพัฒนาให้นักเรียนเหล่านี้มีสุขภาพจิตดี เพื่อไม่เกิดการวิตกกังวลมาจนเกิน และบุคคลรอบข้างควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการออมแก่นักเรียน โดยเฉพาะผู้ปกครอง และครู 2) พัฒนากลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมการสนับสนุนผู้อื่นให้ออมเงินน้อย ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชาย โดยการให้ข่าวสารเกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อให้นักเรียนไปบอกข่าวการออมกับผู้อื่นได้ และ พัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ให้นักเรียนชายประมาณความสามารถของตนเองได้ และสามารถต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ที่จะสนับสนุนให้ผู้อื่นออมได้ การพัฒนาเช่นนี้จะทำให้นักเรียนชายมีพฤติกรรมสนับสนุนให้ผู้อื่นออมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย 1) ควรทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินผลการฝึกอบรมจิตลักษณะและสถานการณ์ที่สำคัญเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการออม 2) เป็นกลุ่มที่ตัวทำนายในงานวิจัยนี้ การทำนายพฤติกรรมการออมในกลุ่มนักเรียนที่บิดาหรือมารดาที่มีการศึกษามากทำนายได้น้อยกว่า 30% จึงควรใช้ตัวทำนายตัวใหม่สำหรับกลุ่มนี้ในงานวิจัยต่อไป และ 3) อาจใช้สถิติรูปแบบอื่นในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น Canonical analysis หรือ Path analysis

This study aimed at investigating the effectiveness of banking in junior highschools on thrift behavior. There were 5 main purposes of this study. First, to compare and contrast students in banking school project and the ones did not have on thrift behavior. Second, to examine the influence of situational factors on thrift behavior. Third, to study the effects of psychological characteristics on thrift behavior. Fourth, to investigate the effects of situational factors together with psychological characteristics on thrift behavior. Fifth, to find the important predictors of thrift behavior. Finally, to pinpoint the at-risk groups of students reporting less thrift behavior, and there protective factors.

This study was based on the conceptual framework called Interactionism model. The important variables were from various important theories, e.g., the psychological theory of moral and work behaviors (Bhanthumnavin, 1990), theory of reasoned action (Ajzen & Fishbein, 1980).

Samples of this study were 480 students in 8th grade. Half of them were attended in schools with banking project, and the rest did not. Stratified quota random sampling was employed as a sampling method. The average age of these students was 13 years and 4 moths, with the average GPA of 2.81

This correlational-comparative study comprised 5 groups of variables. The first group was situational factors, consisting of 4 variables : banking project, loved and reasoned child rearing practices from parents, receiving useful information on saving from mass media, and good role model on saving from significant others. The second

group was psychological traits, consisting of 4 variables, namely, mental health, belief in internal locus of control of reinforcement, future orientation and self control, and need for achievement. The third group was psychological states, consisting of 2 variables, namely, favorable attitudes toward thrift behavior, and intention to save money. The fourth group was thrift behavior consisted of 2 variables: saving behavior, and encouraging others to save money. The final group was biosocial variables.

Most questionnaires in this study were in form of summated rating scales. Items in each questionnaire were tried out and carefully selected. Reliability of the questionnaires ranged between .70 to .92.

Six hypotheses were constructed based on the literature review and tested by two statistical approaches : Three-way Analysis of Variance with Scheffe' as pos hoc test, and Multiple Regression Analysis in terms of standard and stepwise. Data were analyzed in total sample and 16 subgroups.

There results from this study revealed 8 important findings. First, It was students with bank in schools showed higher scores on saving behavior than their opposites. This result was especially found in male students ($F = 17.20^{**}$) students with low educated father ($F = 4.43^*$) received less salary students ($F = 6.30^*$). Furthermore, students with bank in schools showed higher scores on encouraging other to save money than their opposites. This result was especially found in male students ($F = 4.49^*$) and received less salary students ($F = 4.91^*$).

Secondly, psychological traits and situational factors with the total of 7 variables could predict 1) favorable attitudes toward thrift behavior with 51.1% in total sample, and with the highest predictive percentage of 56.4% in students with high educated father. The important predictors were good role model on saving from significant others, future orientation and self control, belief in internal locus of control of reinforcement, and good mental health. 2) intention to save money with 53.9% in total sample, and with the highest predictive percentage of 64.9% in students with high educated father. The important predictors were good role model on saving from significant others, receiving useful information on saving from mass media, future orientation and self control, belief in internal locus of control of reinforcement, and need for achievement.

Thirdly, psychological characteristics and situational factors with the total of 9 variables could predict 1) saving behavior with 31.9% in total sample, and with the highest predictive percentage of 45.8% in students in schools without bank. The

important predictors were intention to save money, need for achievement, and good mental health. 2) encouraging others to save money with 37.9% in total sample, and with the highest predictive percentage of 46.2% in students with low educated mother. The important predictors were receiving useful information on saving from mass media, good role model on saving from significant others, future orientation and self control, and loved and reasoned child rearing practices from parents.

Fourth, all psychological characteristics and situational factors together with thrift behavior, with the total of 11 variables could predict saving ratio (average of saving within 3 months times 100) with 10.8% in total sample, and with the highest predictive percentage of 27.2 % in older students. The important predictors were saving behavior, and good role model on saving from significant others.

Finally, the results pinpointed 2 at-risk groups of students. First, female students reported less saving behavior than male students. However, male were more at-risk in encouraging others to save money than female students.

The results from this study suggested implication that for the at-risk groups of students mentioned above. For female students, in order to increase saving behavior, they should be heightened their intention to save money, as well as, favorable attitudes toward thrift behavior, and mental health. Furthermore, significant others, e.g., parents, teachers, should be good model of saving as well. For male students, in order to increase encouraging others to save money, they should receive more useful information on saving from mass media, and be encouraged to tell their friends. Furthermore, need for achievement should be heightened as well.

For future study, first, evaluative experimental study can be conducted to find the effectiveness of training modules, constructed based on the results from this study, on thrifty behavior. Secondly, the results from this study indicated the less predictive percentage (less than 30%) of thrift behavior in students whose father or mother has high education. Researchers should consider other antecedents in the next study. Finally, other statistical approach can be performed to analysis data, e.g., Canonical, and Path analysis.